

Giedrė Mickūnaitė

Vytautas Didysis. Valdovo įvaizdis

Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2008

Turinys

PADĖKA / 9

ĮVADAS / 11

Vytauto Didžiojo gyvenimas ir darbai / 18

Knygos struktūra ir tyrimo metodai / 21

Trumpai apie šaltinius ir literatūrą / 25

I SKYRIUS. ĮVAIZDŽIO IŠTAKOS – VYTAUTO GYVENIMAS IR VEIKLA / 30

Jaunystė / 30

Vidaus kovos devintajame XIV amžiaus dešimtmetyje / 31

„Gyvatė užantyje“, arba „Kunigaikštis be žemės ir žmonių“ / 32

Pirmasis sugrįžimas / 34

Antrasis pabėgimas / 35

Prigimtinė teisė / 36

Rex iustus, pacificus et christianissimus / 36

Arklininko vaikaitis, arba Lietuvos didžiųjų kunigaikščių kilmė / 37

Tinkamas Gedimino sosto įpėdinis / 39

Didžiojo kunigaikščio soste / 44

Kelią kunigaikščiui! / 44

Priėmimai ir dovanos / 51

1411-ųjų „paradas“ / 54

1428-ųjų purpuro sostas / 56

Karo lauke / 57

„Ir aš sėdėsiu Maskvoje“ / 57

Žalgirio laukuose / 60

Ant krikščioniškųjų vertybių svarstyklių: tarp saracėno ir mesijo / 60

Apsimestinis lietuvių krikštas / 61

Veidmainis saracėnas / 68

- Naujasis apaštalas / 73
 Bažnyčios vienytojas / 77
 Erezijos vilionės / 81
 „Žmogaus sūnus“ / 86
 Valdžios vaizdai ir vaizdiniai / 88
 Didžiojo kunigaikščio rūmai Trakų salos pilyje / 88
 Monetos ir antspaudai / 132
 Nepasiektoji karūna / 139
 XIV amžiaus paskutinis dešimtmetis: nuo „mūsų“ prie „Lietuvos karaliaus“ / 140
 XV amžiaus antrasis ir trečiasis dešimtmečiai: karūna, bet ne ta / 142
 1429–1430 m: „vienas kaulas dviem šunim“ / 145
 Esminis laisvės klausimas / 148
 Vainikas Lietuvos karaliui / 151
Acta volant, verba manent / 156
 Pagiriamasis žodis / 159
- II SKYRIUS. VYTAUTO ĮVAIZDIS XV AMŽIUJE / 164
 Atmintis ir atminimas / 164
 Karvedžio kapas / 164
 Maldos už velionio sielą / 170
 Seni geri Vytauto laikai / 173
 Janas Dlugošas apie Vytautą / 176
 Pageidautinas valdovas / 177
 Žymus karvedys / 180
 Veidmainis lietuvis / 184
 Tarp ambicijos ir kilnumo / 186
- III SKYRIUS. VYTAUTO ĮVAIZDIS NAUJAISIAIS LAIKAIS / 191
 Lietuvoje ir Lenkijoje / 191
 Tarpvalstybiniai susitarimai / 193
Pater patriae, arba Vytauto įvaizdis didžiųjų kunigaikščių aplinkoje / 193
 Didvyrio palikimas / 196
 Viešas pagerbimas / 200
 Vytauto vardas politinėje retorikoje / 204
 Kreipimaisi į valdovus / 204
 Vytautas su tavimi, Steponai, karaliau! / 209

- Kreipimaisi į tautą / 214
- Ginčai dėl unijos ir valstybės valdymo / 216
- Abiejų tautų istoriografija / 219
 - Žvilgsnis iš Lenkijos / 219
 - Šaunusis lietuvis / 226
 - Baroko dvasia / 232
- Vytauto atminimas LDK diduomenėje / 234
 - Radvilos – ištikimi Vytauto pasekėjai / 235
- Exemplum docet* / 240
 - Jėzuitų mokyklinis teatras / 240
 - Vytauto portretai / 242
- Vytauto įvaizdis kasdieniame pamaldume / 251
- Vytauto įvaizdis žodinėje tradicijoje / 260
 - Populiarioji atmintis / 261
 - Lietuvos didvyris, arba Riterio ir vaidilutės sūnus / 262
- Nenykstantys didžiojo kunigaikščio žygių pėdsakai / 269
- Vytauto įvaizdis nekrikščioniškose LDK bendruomenėse / 272
 - Trumpa Lietuvos totorių istorija / 272
 - Trumpa Lietuvos karaimų istorija / 276
 - Karinio šaunumo suvienyti / 278
 - Karys, totorių globėjas / 281
 - Karaimų pasakų princas / 284
 - Žydų teisių įtvirtintojas / 288
- Kitose šalyse / 289
 - Rusų nuomonė – kaimynų karvedys / 289
 - Vakarų Europa: galingiausias valdovas ar tironas kraugerys? / 294
- IV SKYRIUS. VYTAUTO ĮVAIZDŽIAI / 301
 - Atmintis ir užmarštis: Vytauto įvaizdis viduramžiais ir naujaisiais laikais / 301
 - Valdžios vaizdinija / 304
 - Idealusis valdovas / 304
 - Tironijos šaknys ir vaisiai / 305
 - Politinė teorija / 306
 - Tironas Lietuvos didžiojo kunigaikščio soste / 309
 - Galia gyvenimui ir mirčiai / 311
 - Julijus Cezaris ar Ivanas Rūstusis? / 313

Bizantijos nuojauta /	314
Tautos didvyris /	318
Takai, kuriais nebuvo eita /	320
Lietuvos šventasis Vytautas? /	320
Nuotykių dvasia /	321
Įvaizdžio galia ir ribos /	322
IŠVADOS /	327
Trumpiniai /	331
Šaltiniai ir literatūra /	333
Šaltiniai /	333
Nepublikuoti šaltiniai /	333
Publikuoti šaltiniai /	334
Literatūra /	345
Iliustracijų sąrašas /	368
Rodyklės /	373
Asmenvardžių rodyklė /	373
Geografinių pavadinimų ir tautų rodyklė /	376
Dalykų ir įvykių rodyklė /	379
Vytautas the Great: the Ruler's Image /	381